

Положення про систему управління охороною праці в Державній судовій адміністрації України

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено відповідно до вимог статті 13 та частини першої статті 33 Закону України "Про охорону праці" та встановлює основні вимоги до системи управління охороною праці (далі - СУОП) з метою створення у Державній судовій адміністрації України (далі – ДСА України) умов праці на основі ДСТУ OHSAS 18001:2010 "Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги" (далі - ДСТУ OHSAS 18001:2010), згідно з нормативно-правовими актами з питань охорони праці, а також забезпечення додержання вимог законодавства щодо прав працівників ДСА України у галузі охорони праці та запобігання виробничому травматизму.

Ефективним методом організації охорони праці в установі є системний підхід, тобто об'єднання розрізаних заходів з охорони праці в єдину систему цілеспрямованих дій на всіх рівнях і стадіях управління діяльністю шляхом створення і забезпечення функціонування системи управління охороною праці.

У цьому Положенні нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

Охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Система управління охороною праці (СУОП) - це сукупність взаємопов'язаних напрямів управління установою, які на підставі комплексу нормативної документації проводять цілеспрямовану, планомірну діяльність із здійснення відповідних функцій і методів управління трудовим колективом з метою виконання поставлених завдань і заходів з охорони праці.

1.2. Управління охороною праці спрямовано на:

- формування безпечних умов праці;
- підвищення безпечності створених умов праці;
- забезпечення виконання всіма працівниками своїх обов'язків з охорони праці.

1.3. Управління охороною праці здійснюється за таким порядком:

- планування діяльності;
- виконання запланованих заходів;
- здійснення контролю за реалізацією заходів;
- аналіз результатів та вдосконалення своєї діяльності.

1.4. Організація роботи з управління охороною праці передбачає таку послідовність дій:

1.4.1. Визначення:

- основних напрямів діяльності в галузі охорони праці;
- відповідальних осіб за доведення до відома працівників вимог законодавства в галузі охорони праці;
- небезпек і оцінки ризиків (тобто поєднання ймовірності небезпечної події і її наслідків).

1.4.2. Навчання, інформування, консультації працівників.

1.4.3. Документування.

1.4.4. Забезпечення:

- контролю за станом охорони праці в ДСА України;
- готовності до аварійних ситуацій;
- проведення аудиту охорони праці;
- аналізу СУОП, оцінки її функціонування, розробки та реалізації коригувальних і запобіжних дій для забезпечення безперервного вдосконалення системи.

1.5. Створення СУОП здійснюється шляхом послідовного визначення мети, об'єкта і напрямів управління, завдань і заходів з охорони праці, функцій і методів управління, побудови організаційної структури управління, складення організаційно-методичної документації.

1.6. **Метою управління** охороною праці є збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці, поліпшення виробничого побуту, попередження травматизму і профзахворювання.

1.7. **Об'єктом управління** охороною праці є діяльність структурних підрозділів і всього колективу ДСА України із забезпечення здорових і безпечних умов праці на робочих місцях та у ДСА України в цілому.

1.8. Загальне управління охороною праці здійснюється керівництвом ДСА України.

1.9. Організаційно-методичну роботу із управління охороною праці, організації і контролю за функціонуванням СУОП у ДСА України здійснює головний спеціаліст відділу з питань матеріальних ресурсів, будівництва та охорони праці управління розпорядження державним майном, на якого покладені функції з питань охорони праці.

1.10. Нормативною базою СУОП є: Закон України "Про охорону праці", постанови Кабінету Міністрів України, Кодекс законів про працю України, інші законодавчі нормативні документи/діючі стандарти, правила, положення, інструкції, постанови і рекомендації Державної служби України з питань праці.

1.11. Систему управління охороною праці ДСА України забезпечують внутрішні нормативні акти:

- Положення про систему управління охороною праці в ДСА України;
- Положення про службу охорони праці/посадова інструкція головного спеціаліста відділу матеріально-технічних ресурсів департаменту з організації розпорядження державним майном;
- нормативно-правові акти, які регламентують порядок проведення навчання і перевірки знань, а також інструктажів з питань охорони праці.

1.12. Державний нагляд за охороною праці здійснюють органи, визначені статтею 38 Закону України "Про охорону праці".

2. Завдання управління охороною праці

2.1. Управління охороною праці повинно здійснюватися на всіх стадіях діяльності установи. Управління охороною праці полягає в збиранні та аналізі інформації, виявленні відхилень параметрів умов і безпеки праці від установлених норм, здійсненні керівних дій, спрямованих на створення безпечних умов праці.

2.2. У СУОП організація і координація заходів з питань охорони праці передбачає:

- взаємодію усіх самостійних структурних підрозділів ДСА України;
- забезпечення виконання планів діяльності з охорони праці та вимог, які містяться в положеннях, правилах, стандартах, інструкціях та інших нормативних документах з охорони праці;
- забезпечення безпечної експлуатації обладнання, будівель, споруд і безпеки процесів діяльності;
- забезпечення своєчасного розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій в установі, аналіз та ліквідацію причин їх виникнення, розробку й реалізацію заходів щодо запобігання їм.

2.3. Безпека процесів діяльності повинна забезпечуватися з метою приведення їх у відповідність із вимогами стандартів, нормами і правилами з охорони праці, технологічними регламентами, іншою нормативно-технічною документацією, виконанням приписів органів державного нагляду, а також упровадженням нових безпечних технологічних процесів, засобів механізації, дистанційного управління.

2.4. Нормалізація санітарно-гігієнічних умов праці здійснюється усуненням причин появи небезпечних і шкідливих факторів на робочих місцях та використанням засобів індивідуального і колективного захисту.

2.5. Санітарно-побутове обслуговування повинно передбачати забезпечення працюючих санітарно-побутовими пристроями та обладнанням згідно з нормами і правилами.

2.6. Організація лікувально-профілактичного обслуговування працюючих повинна включати попередні (при оформленні на роботу) й періодичні медичні огляди працівників та проведення заходів з попередження захворювань працівників.

2.7. Забезпечення оптимальних режимів праці та відпочинку повинно передбачатися для всіх працюючих з урахуванням тяжкості та напруженості їхньої роботи, наявності небезпечних і шкідливих факторів.

2.8. Надання працівникам пільгових режимів праці та відпочинку, а також доплат за роботу у важких і шкідливих умовах праці має здійснюватися відповідно до законодавства.

2.9. Усі працівники ДСА України повинні знати і дотримуватися вимог, що регламентуються нормативними документами з охорони праці, пожежної

безпеки, правилами охорони довкілля, санітарними правилами, технічною і технологічною документацією.

2.10. Контроль за функціонуванням СУОП повинен передбачати:

- перевірку організації охорони праці та безпеки діяльності;
- перевірку стану умов праці працівників;
- виявлення відхилень від вимог нормативних документів з охорони праці;
- перевірку виконання підрозділами та працівниками ДСА України своїх обов'язків щодо охорони праці;
- прийняття ефективних заходів для усунення виявлених недоліків.

2.11. Основними показниками ефективного функціонування СУОП на всіх рівнях є:

- рівень травматизму в установі;
- рівень профзахворювань;
- рівень захворювань, пов'язаних з умовами праці;
- чисельність осіб, які працюють у незадовільних умовах праці;
- кількість обладнання, що не відповідає вимогам нормативно-правових актів з охорони праці;
- кількість технологічних процесів, що не відповідають вимогам нормативних актів про охорону праці;
- забезпеченість санітарно-побутовими приміщеннями;
- витрати на поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;
- витрати на повне відшкодування шкоди потерпілим від нещасних випадків та профзахворювань (або витрати на соціальне страхування від нещасних випадків та профзахворювань);
- витрати на розслідування та ліквідацію наслідків аварій і надзвичайних ситуацій, нещасних випадків та профзахворювань.

2.12. Облік, аналіз і оцінка показників стану охорони праці та функціонування СУОП повинні бути спрямовані на розроблення й прийняття з урахуванням інформації про фактичний стан умов і охорони праці, ефективних управлінських рішень керівниками всіх рівнів.

3. Функції управління охороною праці

3.1. Функціонування СУОП в установі забезпечується керівництвом ДСА України за такими напрямками:

- здійснення контролю за станом охорони праці в ДСА України;
- створення відповідної служби/призначення посадової особи, яка забезпечує вирішення конкретних питань з охорони праці, затвердження її посадової інструкцій, а також контроль за її додержанням;
- забезпечення виконання необхідних профілактичних заходів відповідно до обставин, що змінюються;
- впровадження прогресивних технологій, досягнень науки і техніки, засобів механізації та автоматизації виробництва, вимог ергономіки, позитивного досвіду з охорони праці тощо;

- забезпечення належного утримання приміщень ДСА України, виробничого обладнання та устаткування, об'єктів інженерного забезпечення, моніторингу їх технічного стану;

- забезпечення усунення причин, що призводять до нещасних випадків, професійних захворювань, та здійснення профілактичних заходів, визначених відповідними комісіями за підсумками розслідування цих причин;

- організація проведення лабораторних досліджень умов праці, оцінки технічного стану виробничого обладнання та устаткування, атестацій робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці в порядку і строки, що визначаються законодавством, та за їх підсумками ужиття заходів до усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я виробничих факторів;

- розроблення і затвердження положень, інструкцій, інших актів з охорони праці, що діють у межах установи та встановлюють правила діяльності і поведінки працівників на території установи, на робочих місцях відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці, забезпечення безоплатно в електронному вигляді працівників нормативно-правовими актами та актами установи з охорони праці;

- здійснення контролю за дотриманням працівниками технологічних процесів, правил поведінки з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами у процесі діяльності, використанням засобів колективного та індивідуального захисту, виконанням робіт відповідно до вимог з охорони праці;

- організація пропаганди безпечних методів праці та співробітництва з працівниками служб охорони праці;

- вжиття термінових заходів для допомоги потерпілим, залучення за необхідності професійних аварійно-рятувальних формувань у разі виникнення в установі аварій та нещасних випадків;

- участь в опрацюванні та перегляді нормативно-правових актів з охорони праці;

- організація навчання і перевірки знань з питань охорони праці;

- визначення обов'язків з питань охорони праці для керівників структурних підрозділів;

- передача у встановленому порядку в компетентні органи матеріалів про притягнення до відповідальності осіб, що допустили порушення вимог законодавства.

3.2. Процес управління виконанням завдань охорони праці в установі та в кожному його структурному підрозділі здійснюється керівництвом установи – Головою ДСА України або особою, яка виконує його обов'язки - шляхом послідовного виконання таких функцій:

- 1) прогнозування і планування робіт з охорони праці;
- 2) організація роботи;
- 3) оперативне керівництво і координація;
- 4) стимулювання;
- 5) контроль, облік, аналіз роботи з охорони праці.

3.3. Прогнозування роботи з охорони праці в ДСА України здійснюється керівником на підставі аналізу причин травматизму та профзахворювань, а також шляхом збору пропозицій працівників ДСА України. Враховуючи вимоги нормативної документації, а також за результатами атестації і паспортизації умов праці визначаються необхідні заходи з охорони праці.

3.4. Планування роботи з охорони праці поділяється на **перспективне, поточне та оперативне**.

Перспективне планування вміщує найбільш важливі, трудомісткі і довгострокові заходи з охорони праці, виконання яких вимагає сумісної роботи кількох самостійних підрозділів установи. Можливість виконання заходів перспективного плану повинна бути підтверджена розрахунком матеріально-технічного забезпечення і фінансових витрат. Основною формою перспективного плану з охорони праці є комплексний план покращення стану охорони праці в ДСА України.

Поточне планування здійснюється у межах календарного року через розроблення відповідних заходів у розділі "Охорона праці" плану роботи ДСА України.

Оперативне планування роботи з охорони праці здійснюється за підсумками контролю стану охорони праці в самостійних структурних підрозділах і в ДСА України в цілому. Оперативні заходи передбачають усунення виявлених недоліків і зазначаються безпосередньо поточними управлінськими рішеннями Голови ДСА України або особи, яка виконує його обов'язки.

Планування робіт з охорони праці ДСА України включає розроблення річного плану заходів з охорони праці.

3.5. Оперативне керівництво і координація роботи з охорони праці здійснюється керівництвом ДСА України і його підрозділів шляхом застосування відповідних методів управління: організаційно-розпорядчих, соціально-психологічних і економічних.

Організаційно-розпорядчі методи включають в себе виконання посадових обов'язків з охорони праці, видання і виконання наказів, розпоряджень.

Соціально-психологічні методи управління включають в себе: навчання і виховання персоналу, проведення інструктажів, моральне стимулювання, особистий приклад керівника щодо виконання вимог охорони праці.

Економічні методи управління охороною праці полягають в матеріальному стимулюванні роботи з охорони праці.

3.6. Контроль, облік і аналіз роботи з охорони праці в ДСА України здійснюють Голова ДСА України або особа, яка виконує його обов'язки, заступники Голови ДСА України та відповідальна за виконання функції служби охорони праці посадова особа (головний спеціаліст відділу з питань матеріальних ресурсів, будівництва та охорони праці управління розпорядження державним майном).

Основними видами контролю за станом охорони праці є:

- повсякденний контроль з боку керівників робіт та інших посадових осіб;
- контроль з боку виконуючої функції служби охорони праці установи;
- нагляд з боку інспекторів Державної служби України з питань праці, страхових експертів.

Повсякденний контроль щодо попередження травматизму і профзахворювань проводиться працівником, відповідальним за виконання функції служби охорони праці шляхом виявлення порушників безпечних методів праці, порушень правил і норм з охорони праці та прийняття до порушників заходів дисциплінарного та матеріального впливу.

У разі виявлення порушень інструкцій з охорони праці відповідальний за виконання функції служби охорони праці працівник зобов'язаний провести з порушником позаплановий інструктаж, зробити запис у журналі оперативного контролю про прийняті до порушника заходи впливу і усунення недоліків.

3.7. Контроль за станом охорони праці з метою попередження аварій, травматизму і профзахворювань здійснюється службою з охорони праці та керівниками самостійних структурних підрозділів через оперативне виявлення відхилень в умовах праці.

3.8. Контроль за станом охорони праці здійснюється у формі:

- атестації робочих місць;
- обстежень умов праці, які проводяться періодично і спрямовані на вчасне виявлення небезпечних та шкідливих чинників;
- громадського контролю.

4. Організація охорони праці в ДСА України

4.1. Служба охорони праці в ДСА України організована шляхом визначення уповноваженої особи з питань охорони праці в Державній судовій адміністрації України з покладенням на нього функціональних обов'язків із забезпечення охорони праці в установі.

4.2. На службу охорони праці ДСА України покладається:

- розроблення спільно з іншими самостійними структурними підрозділами ДСА України комплексних заходів для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання виробничому травматизму, професійним захворюванням, надання організаційно-методичної допомоги;
- підготовка проектів розпорядчих документів з питань охорони праці і внесення їх на розгляд керівництву;
- проведення спільно з представниками інших структурних підрозділів перевірок дотримання працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці;
- проведення з працівниками вступного інструктажу з охорони праці;
- ведення обліку та проведення аналізу причин виробничого травматизму, професійних захворювань, аварій, заподіяної шкоди;

- забезпечення належного оформлення і зберігання документації з питань охорони праці, а також своєчасної передачі її до архіву для тривалого зберігання згідно з установленим порядком;

- інформування працівників про основні вимоги законів, інші нормативно-правові акти з охорони праці, що діють у межах ДСА України.

4.3. Служба охорони праці здійснює:

4.3.1. Розгляд:

- питань про підтвердження наявності небезпечної виробничої ситуації, що стала причиною відмови працівника від виконання дорученої роботи, відповідно до законодавства (у разі необхідності);

- листів, заяв, скарг працівників установи, що стосуються питань додержання законодавства про охорону праці.

4.3.2. Організацію:

- забезпечення в електронному вигляді підрозділів нормативно-правовими актами та актами з охорони праці, що діють у межах установи, посібниками, навчальними матеріалами з цих питань;

- нарад, семінарів, конкурсів тощо з питань охорони праці;

- пропаганди з питань охорони праці з використанням інформаційних засобів.

4.3.4. Участь у:

- розслідуванні нещасних випадків, професійних захворювань та аварій в установі відповідно до Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 р. № 337;

- складанні санітарно-гігієнічної характеристики робочих місць працівників, які проходять обстеження щодо наявності профзахворювань;

- проведенні атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці;

- роботі комісій з приймання в експлуатацію закінчених будівництвом, реконструкцією або технічним переозброєнням приміщень ДСА України, відремонтованого або модернізованого устаткування в частині дотримання вимог охорони праці;

- розробленні положень, інструкцій, інших актів з охорони праці, що діють у межах ДСА України;

- складанні переліків професій і посад, згідно з якими працівники повинні проходити обов'язкові попередні і періодичні медичні огляди;

- організації навчання з питань охорони праці;

- перевірки знань з питань охорони праці.

4.3.5. Контроль за:

- виконанням заходів, спрямованих на усунення причин нещасних випадків та професійних захворювань;

- проведенням ідентифікації та декларуванням безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

- своєчасним проведенням необхідних випробувань і технічних оглядів устаткування;
- станом запобіжних і захисних пристроїв, вентиляційних систем;
- своєчасним проведенням навчання з питань охорони праці, всіх видів інструктажу з охорони праці;
- санітарно-гігієнічними і санітарно-побутовими умовами працівників згідно з нормативно-правовими актами;
- своєчасним і правильним наданням працівникам оплачуваних перерв санітарно-оздоровчого призначення тощо відповідно до вимог законодавства;
- дотриманням у належному безпечному стані приміщень і території установи;
- організацією робочих місць відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці;
- використанням коштів, виділених для виконання комплексних заходів для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці;
- застосуванням праці жінок, інвалідів і осіб, молодших 18 років, відповідно до законодавства;
- виконанням приписів посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці та подань страхового експерта з охорони праці;
- проведенням попередніх (під час прийняття на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників.

4.4. Права працівників служби охорони праці:

- видавати керівникам самостійних структурних підрозділів ДСА України та окремим працівникам обов'язкові для виконання приписи за формою, наведеною в додатку до Типового положення про службу охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15 листопада 2004 р. № 255, щодо усунення наявних недоліків, одержувати від них необхідні відомості, документацію і пояснення з питань охорони праці. Припис уповноваженої особи з питань охорони праці може скасувати лише роботодавець. Припис складається в двох примірниках, один з яких видається керівникові самостійного структурного підрозділу, другий залишається та реєструється у службі охорони праці і зберігається протягом 5 років. Якщо керівник самостійного структурного підрозділу установи відмовляється від підпису в одержанні припису, спеціаліст з охорони праці надсилає відповідне подання на ім'я Голови ДСА України або особи, яка виконує його обов'язки;
- зупиняти роботу машин, механізмів, устаткування у разі порушень, які створюють загрозу життю або здоров'ю працівників;
- вимагати відсторонення від роботи осіб, які не пройшли передбачених законодавством медичного огляду, навчання, інструктажу, перевірку знань з питань охорони праці або не виконують вимоги нормативно-правових актів з охорони праці;

- надсилати керівництву ДСА України подання про притягнення до відповідальності посадових осіб та працівників, які порушують вимоги щодо охорони праці;

- вносити пропозиції про заохочення за поліпшення стану безпеки праці працівників та активну працю;

- залучати за погодженням з керівництвом спеціалістів ДСА України для проведення перевірок стану охорони праці.

4.5. Робота служби охорони праці ДСА України повинна здійснюватися відповідно до плану роботи та графіків обстежень, затверджених Головою ДСА України.

4.6. Служба охорони праці взаємодіє з усіма самостійними структурними підрозділами ДСА України.

4.7. Організація проведення навчання, інструктажів та перевірки знань з питань безпеки і охорони праці повинна проводитися відповідно до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 р. № 15.

5. Консультування, обмін інформацією

5.1. Метою інформаційної роботи з питань охорони праці в ДСА України є закріплення та поглиблення знань з питань охорони праці та забезпечення обізнаності працівників з цих питань.

5.2. Інформаційна робота з питань охорони праці забезпечується наявністю плакатів, знаків безпеки, брошур, пам'яток з питань охорони праці та попередження виробничого травматизму, проведенням зборів, нарад, тематичних семінарів.

5.3. Зовнішній обмін інформацією та консультації з питань охорони праці забезпечуються шляхом надання інформації про свою діяльність, а також через запити, відповіді на запити, звіти про аварії, виробничі травми, професійні захворювання.

Начальник управління
розпорядження державним майном

Андрій ДАНИЛЮК

Начальник відділу з питань матеріальних ресурсів, будівництва та охорони праці управління розпорядження державним майном

Наталя ПОЖИДАЄВА

Головний спеціаліст відділу з питань матеріальних ресурсів, будівництва та охорони праці управління розпорядження державним майном

Катерина РУДЬ